

Parlar de Joaquim Ruyra és un acte de justícia. Si més no, pel silenci ingrat en què ha restat sovint la seva figura. Ruyra va patir moltes inclemències personals en vida; després de la seva mort, no ha deixat de patir d'un oblit, inexplicable per la magnitud i la repercussió de la seva obra.

Més enllà del valor estrictament literari, tot i que òbviament relacionat d'una manera estreta, hi ha el valor i la transcendència lingüístics. No és casual ni fruit de cap forçament que les ponències que avui es presentaran seran llegides per lingüistes, per estudiosos de la literatura i per creadors. L'aportació de Ruyra a la consolidació de la llengua literària és un treball expressament cercat per l'escriptor, qui, ultra la bellesa sobretot de la prosa, cerca també l'exactitud de la paraula. I és pertinent que en aquesta seu remarcuem que ho sap fer tot acostant-se quan cal a l'ús més familiar i col·loquial, mitjançant un salat de Blanes que en res no desmereix, al contrari, la polidesa del seu llenguatge. El recurs dels clàssics s'ha demostrat sempre altament productiu i Ruyra els coneixia profundament.

Els amics i les coneixences l'installaren en un cercle en què justament l'estil i el mot es barrejaven en una mateixa cosa: n'hi ha prou que citem Ramon Turró, Jacint Verdager, Josep Carner i Pompeu Fabra. No debades la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans li obrí les portes l'any 1918: primer, com a adjunt, i a partir de 1924, com a membre numerari. La seva contribució a les tasques de la Secció Filològica fou especialment activa i productiva.

Si *Marines i boscatges* l'any 1903 ens revela un Ruyra sòlid, capaç de la fantasia més imaginativa i d'un realisme sorprenent, en personatges i en ús lingüístic, les seves intervencions gramaticals i filològiques en *Qüestions de llenguatge* ens descobreixen alhora un Ruyra amb un sentit de la llengua literalment excepcional, que li meresqué l'admiració entusiasta dels noucentistes.

Un Ruyra que s'havia iniciat en la literatura amb la llengua castellana i que retornà a la pròpia amb les fatigues que solament s'expliquen per la voluntat de tractar-la amb dignitat i pel perfeccionisme que el caracteritzava. Ell mateix diu: «[...] arribat a l'edat de 30 anys, amb aquestes normes vaig reemprendre pacientment el meu aprenentatge; i (cosa sorprenent) vaig trobar la dificultat més grossa allà on m'havia figurat que trobaria la major avinentesa: en l'adopció de la llengua pròpia». És a causa d'aquest mateix sentit de la importància de la llengua com a referent simbòlic de la comunitat, que manifestarà la seva adhesió a les *Normes ortogràfiques* de l'Institut d'Estudis Catalans i a la campanya de renovació de la llengua literària. I és la preocupació per la recuperació dels mitjans que permetessin obres competitives amb la literatura universal allò que el duu a explicar-nos els seus procediments i les seves tècniques. Amb paraules de Riba: «Cap escriptor català no ha meditat tant com Ruyra sobre la natura del seu ofici i sobre els mitjans del seu propi art; cap no ha confessat tan minuciosament, tan ingènuament com ell els secrets de les seves preparacions.»

En un vessant proper, Joaquim Ruyra ha estat també un traductor de primera línia i fins i tot un crític literari: vegeu l'assaig sobre el teatre de Molière, que escriu en ocasió de la traducció de *L'escola dels marits*.

La misèria d'una guerra salvatge destruïren l'home, el filòleg, el gramàtic i l'escriptor. I tot just quan la tragèdia arribava a la fi, traspassà pràcticament sense que ningú s'adonés de la desaparició: ignorat i desaparegut.

Jo goso dir que encara avui no l'hem recuperat del tot, ni com a literat ni com a filòleg. Per la qual cosa, aquest acte acadèmic és més que un homenatge; vol ser un record d'agraïment a una contribució essencial per a la continuïtat de la nostra cultura, de la nostra llengua; del nostre poble, doncs. El record d'una obra capital de la literatura catalana, *Marines i boscatges*, però ensems d'un ciutadà que, empassant-se penúries, sabé esmolar la intel·ligència al servei de la nostra més digna història.

En obrir aquest acte, vull expressar l'agraïment a totes i cadascuna de les persones que han volgut participar-hi: als ponents; als qui ens oferiran l'espectacle de cloenda *Un mar dins el calaix. Impressions*; a l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, i, d'una manera molt particular, a la Societat Catalana de Llengua i Literatura de la Secció Filològica, en la persona del seu president, el senyor August Bover, qui ha volgut acceptar de fer tots els esforços perquè la sessió acadèmica tingués el relleu que promet.

JOAN MARTÍ I CASTELL
President de la Secció Filològica
de l'Institut d'Estudis Catalans